

3. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007—2011 роки».

АНАЛІЗ РЕКРЕАЦІЙНО-КУЛЬТОВИХ ЗАСОБІВ ДАВНЬОГО ЄГИПТУ

Олена Твердохліб, Наталія Кузьменко
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

Психосоматичні культові практики давнини йога, цигун, бойові мистецтва збагатили скарбницю сучасних засобів рекреації. Рекреаційно-культові засоби Давнього Єгипту залишилися поза увагою фахівців вітчизняної галузі фізичної культури [1]. Однак, хоча деякі їх аспекти побіжно висвітлені в напрацюваннях історичних, релігійно-філософських (Геродот, Плутарх), історії фізичної культури.

Мета дослідження – вивчення рекреаційно-культових заходів Давнього Єгипту.

Завдання дослідження вирішувалися методами візуального та логіко-теоретичного аналізів писемних джерел та антропоморфних культових зображень Давнього Єгипту, представлених в експозиціях музеїв світу і наукових виданнях.

З аналізу інформаційних джерел слідує, що у Давньому Єгипті мали місце різні рекреаційні заходи. Календарні рекреаційні заходи, пов'язані з землеробськими культами проводили у дати, визначені релігійним і світським календарями, які співпадали раз у 1461 рік (цикл Сотіс) [2], найбільше в сезон припинення сільгоспробіт *ахет* [4]. За релігійним календарем рік починався в день підйому Сириуса зі сходом сонця через 5 - 7 днів після літнього сонцестояння, складався з 36 *деканів* по 10 днів, разом 360, початок нового року постійно зміщався. За цивільним- рік мав 12 місяців по 3 *декани* та 5 додаткових днів, коли народжувались боги Осіріс, Ізіда, Сет, Нефтіда, Гор, разом 365, чверть доби, яка губилася, компенсувалася додатковою добою раз у чотири роки [2].

У перший день нового року на усій території Давнього Єгипту святкували свято богині Сойдет: усі обмінювалися дарунками з побажаннями щастя і здоров'я, в храмі Упуата слуги дому підносили дарунки хазяїну, якими жерці здійснювали ритуал жертвоприношення. У перший додатковий день щорічно святкували

народження Осіріса. Заходи включали храмові молитви, спів до і після церемоніальної ходи, жертвопринесення, ритуал урочистого одягнення статуї Осіріса і встановлення у переносну капличку і священний човен, церемоніальну ходу містом із статуєю у човні на ношах, попереду якої йшли музики, співаки, жерці, позаду – народ. По поверненню статуї у храм - читання священних книг, жертвопринесення, за стінами храму - веселощі, забави, видовища, танці й спів, гра музикантів, бенкети до глибокої ночі. Розважальні програми включали виступи канатних танцюристів, фокусників, ратоборців, бої биків, бої биків і людей. На свято прибували прочани на прикрашених човнах. У четвертий додатковий день року щорічно святкували день народження богині Ізиди - десятиденне свято жнив: перші снопи пшениці і ячменю у процесії носили по її храмах, складали перед вітварями. У 17 день *офіру* - день смерті Осіріса справлялися містерії Ізиди за участі посвячених, які детально відтворювали міф про Осіріса і Ізиду: проти ночі в храмах жерці символічно представляли смерть царя, шматування його тіла Сетом, пошуки та складання шматків тіла Ізидою, перемогу над змієм. Свято «Сходів драбини» - головне свято бога плодючості Міна, на якому бог (статуя бога на ношах) приймав перший колос, який зрізав фараон. Найдавніше релігійне свято в середині сезону *axet* на початку літа *onet* «Прекрасне свято пустельної долини» на честь бога Амона тривало більше місяця, було головним у літургічному календарі Фів, ставило за мету відвідини богів Заходу й обожнених покійних царів. За часів цариці-фараона Хатшепсут (1505-1484 рр. до н.е.) священна хода великої процесії починалася на східному березі Нілу у храмі Карнаку. Жерці церемоніально несли на плечах скінію з образом бога Амона на човні до молу, встановлювали на корабель Усерхет, який у супроводі двох човнів богів Мут і Хонсу перетинав Ніл. Далі процесія рухалася до храму «Мільйонів років царя» у супроводі жерців і вельможних жителів Фів, крізь натовп прочан, які вітали її, приносили ритуальні жертви їжею, букетами квітів торкалися божественного зображення, після чого ставали носіями сутності божества і покладалися на поховання для забезпечували духовного відродження покійних. Човен Амона жерці встановлювали в каплиці на всю ніч. Наступного дня процесія із священним зображенням проходила некрополем, робила зупинки в храмах, у храмі Хатшепсут у Дер-ель-Бахрі, скінія встановлювалася в каплиці Амона серед оберемків квітів до повернення у Карнак у кінці святкувань. Ходу супроводжували прочани суходолом і на човнах;

жінки брязкали тріщотками, чоловіки грали на флейтах, усі танцювали, співали, жартували, пили вино, відвідували поховання родичів, проводили там час за трапезою і прийомом тих, хто приходив висловити співчуття. Схожі церемонії проходили і у культовому комплексі Фаюмської оази.

У день літнього сонцестояння проходила культова церемонія у Гізі, з використанням ефекту сонячного світла, відбитого від дзеркальної лицьовальної поверхні білого полірованого вапняку Великої піраміди, що спричиняло гучні звуки, викиди нагору розпеченого повітря у вигляді стовпа від вершини піраміди, описаного у «Текстах пірамід»: «Я ішов по твоїм променям, як по екодах світла, щоб піднятися до присутності Ра... небеса зробили сонячні промені настільки твердими, щоб я зміг піднятися і предстати перед очима Ра... промені побудували сходи до неба, по яких я зможу піднятися і досягти свого місця на небесах» [3].

Перший день першого місяця сезону посіву був загальноєгипетським святом, у перший день другого місяця відмічалася свято *texi* - «сп'яніння». Під час свята *хецсед* у Саккарі у молитовнях, накритих опуклими дахами проводили церемонію помолодження.

З дня виноградної лози і повноти Нілу кілька днів тривало свято повернення богині Хатхор-Тєфнут дочки бога сонця Ра з бенкетами, танцями, співом хвалебних гімнів, прикрашенням статуй богів гірляндами квітів, пожертвами. У «Сказаннях про повернення Хатхор-Тєфнут з Нубії» говориться: «приносяться їй жертви з усяких прекрасних речей, бики і гусаки. Грають їй боги на сістрах і танцюють для неї богині. Ударяють жінки в бубни для неї. Возливали їй вино і приносили олію, і вінок золотий був оповитий навколо її голови. О, як прекрасно твоє обличчя, коли ти повертаєшся і ти радісна!... Велика Дев'ятка богів у радості і возвеличує. Мавпи перед тобою і танцюють перед твоєю величністю, боги Бєси вдаряють у бубни для тебе. О, володарка гри на сестрі!» Статуя богині встановлювалася в храмі Ра міста Геліополь. В Омбосі Нубії відбувалися церемонії зустрічі богині з батьком і шлюбу з братом богом Шу: «Дружина прекрасна свого брата Шу, прийшла вона з Кєнсєт разом з ним. І вони сполучалися радісно у своєму місті». Далі процесія рухалася на північ містами Єгипету: «Дєндєра залита змільним питвом, прекрасним вином... Фіві сповнені радості, І весь Єгипєт радується...». У світі Тєфнут веселі божки Бєси вдаряли в бубни, а мавпи грали на лірах і призивали богиню піснями: «Йди,

спустися до Єгипту, О газель пустелі. О велика, могутня в Бугемі!». У піснях славили Тефнут, як богиню вина і достатку, «володарку сп'яніння» а бога Тота величали «владикою вина», «владикою сп'яніння і радості». Святкувало усе населення, танцювали, співали пісні, пили вино і пиво. У містах головну процесію зустрічала урочиста хода з культовими статуями і предметами, жертвами (газелі, прикрашені лотосами, посудини з вином, оповиті виноградними гронами, посудини з пивом, величезні букети квітів, прикраси, діадеми, тканини), жерців грали на флейтах і арфах, жриці хором співали хвалебні пісні і потрясали в такт сістрами.

У кожному номі Єгипту хоча б раз на рік влаштовували свято місцевого бога-покровителя за участі усіх жителів міста, які намащувалися ароматними оліями, вдягали новий одяг, відвідували храми. Кожний перший день декади вважався святковим вихідним, у який, за свідченням напису на пам'ятній стелі на честь восьмої річниці правління фараона Рамсеса II в Оні, намащували голови пахучими оліями [5]. У більшості випадків у святковий день не починали нової справи і не працювали.

Культові зображення IV-II тис. до н.е. Давнього Єгипту представляють сцени полювання з гарпунами на гіпопотама з папірусного човна, крокодила, бика, лева, птахів, рибу, плавання у ковзанні на животі, тримаючись за посудину або гусака, плавання на човнах, танці у супроводі співу, гри на музичних струнних, духових, ударних інструментах, ритмічного плесканням у долоні, брязкання сістр і намиста менат з низок перлин [4]. На заупокійних трапезах чоловіки і жінки грали на арфах, лютнях, флейтах, мандолінах, подвійних флейтах, бубнах, барабанах, сістрах, жінки танцювали.

Висновки

1. Рекреаційні заходи Давнього Єгипту мали, переважно, культовий характер і були пов'язані з календарними землеробськими обрядами.

2. Рекреаційні засоби включали полювання, танці, спів, гру на музичних інструментах, ходу пішки і на човнах, плавання, мандри, участь в бенкетах та розважальних видовищах.

Література:

1. Вацеба О.М. Історія фізичної культури та спорту в тематиці дисертаційних досліджень: Показчик авторефератів дисертацій з історії фізичної культури і спорту / Укл. та автор вступної статті О. Вацеба. Л.: Українські технології, 2003. – 52 с.

2. Календарь Древнего Египта // <http://ufolog.nm.ru>.
3. Карпичечи А.К. Египет. Искусство и история. 5000 лет цивилизации / Пер. с итал.- Италия: Centro Stampa Editoriale Bonechi, 2002. – 194с.
4. Луркер М. Египетский символизм // <http://history.mtu.ru>.
5. Монте П. Египет Рамсесов / Пер. с франц. – Смоленск.: Русич, 2002. – 416 с.

РОЛЬ СПОРТИВНИХ ШКІЛ У РОЗВИТКУ ВИДІВ СПОРТУ

Ігор Карпа, Любов Чеховська, Віталій Пасічняк
Львівський державний університет фізичної культури

Постановка проблеми. Управління фізичною культурою і спортом є предметом уваги багатьох дослідників (Албастова, 2000; Жолдак В.И., Квартальнов В.А. 2002, Переверзин И.И., 2002). Однак, проблема діяльності спортивних організацій продовжує залишатися актуальною і потребує подальшої розробки.

У законі України «Про фізичну культуру і спорт» та Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки сказано про забезпечення розвитку олімпійських і не олімпійських видів спорту шляхом підтримки дитячого, дитячо-юнацького, резервного спорту. Ефективність підготовки резерву для спорту вищих досягнень забезпечуються послідовністю підготовки юних спортсменів у системі спортивних шкіл.

На сьогоднішній день в Україні функціонує 1692 спортивні школи. У Львівській області відповідно – 80 ДЮСШ та 19 СДЮШОР, ШВСМ. Це складає 5,9% від загальної кількості.

У діяльності спортивних шкіл існує ряд факторів, які безпосередньо впливають на покращення показників роботи. Але, на жаль, не достатньо є інформації про діяльність спортивних шкіл та їх місце у розвитку виду спорту. Саме актуальність проблеми та потреби практики зумовили вибір теми дослідження.

Мета нашого дослідження є вивчення діяльності спортивних шкіл різного типу у розвитку видів спорту.

Згідно мети дослідження були сформувані наступні завдання:

1. Проаналізувати та узагальнити нормативно-правову базу та літературні джерела про діяльність спортивних шкіл.
2. Вивчити аспекти діяльності спортивних шкіл Львівщини щодо розвитку видів спорту.